

De Benelux: na 50 jaar dynamischer dan ooit

Terwijl Europa bezig was met de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog, zagen de bewindspersonen van België, Nederland en het Groothertogdom Luxemburg voordeel in een grensoverschrijdende samenwerking, die zinvol kon aansluiten bij een bredere samenwerking op Europees schaalniveau. Uit deze visie ontstond de Benelux. We schrijven 1958. Het verdrag over een Benelux Economische Unie werd op 3 februari ondertekend, en dit voor een tijdvak van 50 jaar.

De daaropvolgende vijftig jaar veranderden de constellatie en de politieke en economische machtsverhoudingen binnen en rondom de drie landen. Met name in België, dat een federale staatsstructuur kreeg, en in Europa, waar de integratie werd verdiept en verruimd. Deze ontwikkelingen stonden een verdere uitbouw van de Benelux niet in de weg. Integendeel. De Benelux sloot geheel aan bij de Europese dynamiek en paste zijn doelstellingen aan. Daarmee bleef de Benelux een sterke schakel in Europa en leverde hij een zinvolle bijdrage onder meer via het Schengenakkoord.

In 2008 liep het verdrag over de Benelux Economische Unie af. Hiermee moest de Benelux evenwel niet verdwijnen. De drie landen vonden het noodzakelijk om hun gemeenschappelijke visie, een geheel in Europa geïntegreerde Benelux, voort te zetten. Een regio zonder grenzen die zorgt voor meer welvaart, mobiliteit, veiligheid en duurzaamheid voor zijn burgers. En dus werd op 17 juni 2008 een vernieuwd Benelux-Unie-verdrag ondertekend door de drie landen. Na afloop van alle interne goedkeuringsprocedures trad het verdrag op 1 januari 2012 in werking. Het is voortaan de nieuwe referentie voor deze unieke samenwerking tussen de drie landen.

Met deze speciale editie van onze Newsletter brengen wij u graag op de hoogte van de betekenis van de Benelux van vandaag. Een Benelux die volstrekt is aangepast aan de wereld van morgen.

Verantwoordelijke uitgever:
 Dr. J.P.R.M. van Laarhoven
 Secretariaat-Generaal van de Benelux
 Regenschapsstraat 39, 1000 Brussel
 Tel: +32 (0)2 519 38 11
 info@benelux.int - www.benelux.int

"Ik ben zeer verheugd dat bij mijn aantreden op 1 januari als Voorzitter van het Benelux Comité van Ministers ook het nieuw Benelux-verdrag in werking is getreden en dat ik de mogelijkheden van dit nieuw verdrag van bij mijn aantreden ten volle zal kunnen benutten."

Als Benelux-landen behouden wij binnen de Europese Unie onze voortrekkersrol voor de interne markt en de economische unie. Nu kunnen wij deze rol uitbreiden met duurzame ontwikkeling en justitie en binnenlandse zaken. Het nieuw verdrag komt ook beter tegemoet aan onze gewijzigde staatsstructuur. Ik wens dit jaar het Benelux-formaat ook optimaal te benutten om gemeenschappelijke posities uit te werken over tal van thema's die op de Europese agenda staan. Ik zal alle ministers van de Belgische regering aanmoedigen om ook zo te werken. Daarnaast zullen de ministers van Buitenlandse Zaken gezamenlijke ontmoetingen houden met onder meer de Baltische staten, de Visegrad-landen en de Noordse staten om beter bij te dragen tot het uitwerken van gemeenschappelijke posities."

Didier Reynders,

Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Europese Zaken, België

"Een actieve opstelling over de grenzen is belangrijk voor de veiligheid, de welvaart en het welzijn in Nederland. Grensoverschrijdende problemen op het gebied van economie, migratie, klimaat en veiligheid vragen om een internationale aanpak, in het bijzonder in EU-verband. De Benelux-samenwerking speelt daarbij een belangrijke rol als proeftuin voor EU-samenwerking. Het nieuwe Benelux-verdrag legt nadruk op economie, veiligheid en duurzaamheid; dat stelt ons in staat op belangrijke terreinen de samenwerking te intensiveren."

Uri Rosenthal,

Minister van Buitenlandse Zaken, Nederland

"De samenwerking tussen de Benelux-partners bewijst al vele jaren zijn meerwaarde. Dankzij het nieuwe verdrag kan deze samenwerking nog succesvoller worden. Ten eerste wordt het aantal beleidsvelden uitgebreid. Het gaat ondermeer om beleidsvelden die duurzame ontwikkeling stimuleren, zoals milieu en welzijn. Ten tweede is er de institutionele verruiming. Ook Vlaanderen en de andere Belgische deelstaten werken vanaf nu formeel mee. Bovendien maakt het nieuwe verdrag het mogelijk om op een formele wijze samen te werken met partners buiten de Benelux. Door deze aanpassingen aan de institutionele en multilaterale realiteit, staat de Benelux nog sterker als ontmoetingsplaats voor alle betrokken partners."

Ten eerste wordt het aantal beleidsvelden uitgebreid. Het gaat ondermeer om beleidsvelden die duurzame ontwikkeling stimuleren, zoals milieu en welzijn. Ten tweede is er de institutionele verruiming. Ook Vlaanderen en de andere Belgische deelstaten werken vanaf nu formeel mee. Bovendien maakt het nieuwe verdrag het mogelijk om op een formele wijze samen te werken met partners buiten de Benelux. Door deze aanpassingen aan de institutionele en multilaterale realiteit, staat de Benelux nog sterker als ontmoetingsplaats voor alle betrokken partners."

Kris Peeters,

Minister-president van de Vlaamse regering

"De Benelux blijft vandaag een belangrijke rol spelen zelfs al is deze door de uitbouw van de Europese Unie in de publieke belangstelling wat op de achtergrond geraakt. Om die reden vormt de ondertekening van het nieuwe Benelux-verdrag een belangrijke stap in de verdere verdieping van de synergie-effecten tussen de verschillende spelers van de Benelux, die er alle belang bij hebben hun focus te leggen op gerichte projecten en tegelijkertijd hun actiegebied uit te breiden tot buurregio's zoals Noordrijn-Westfalen."

Karl-Heinz Lambertz,

Minister-president en Minister voor lokale besturen van de Duitstalige Gemeenschap

"De Benelux-samenwerking betekent voor mij heel wat meer dan louter de uitvoering van een verdrag. Het is een geestesinstelling, een manier van handelen met twee andere partners die noodzakelijk deel uitmaakt van mijn dagelijkse verantwoordelijkheden. Dankzij de instrumenten die wij met de inwerkingtreding van het nieuwe Benelux-verdrag ter beschikking hebben gekregen, kunnen wij onze samenwerking nog meer intensiveren en onze voortrekkersrol in een verruimde Europese Unie blijven vervullen. Daarom hecht ik heel veel belang aan deze samenwerking op alle niveaus."

Jean Asselborn,

Vice-Eerste Minister van Buitenlandse Zaken Groothertogdom Luxemburg

"Wat een vooruitgang is er niet geboekt en welke resultaten zijn er niet bereikt sinds de ondertekening van het verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie nu vieren-vijftig jaar geleden!

Natuurlijk levert de BENELUX Unie vandaag een bijdrage aan de voltooiing van de interne markt en zet zij de economische samenwerking verder.

Maar de BENELUX betreedt tevens het terrein van het politieke overleg op gebieden waarvan sommige bij uitstek tot het soevereine staatsgezag behoren, en wel om grote Europese vraagstukken met zwaarwegende implicaties aan te snijden: Europees buitenlands en veiligheidsbeleid, grensoverschrijdende samenwerking, vrij personenverkeer, justitie, politie en immigratie."

Rudy Demotte,

Minister-president van Wallonië en de Federatie Wallonië-Brussel

"Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hecht veel belang aan de Benelux Unie. Dankzij deze grensoverschrijdende samenwerking gaat het leefklimaat er voor onze burgers immers op vooruit. De acties op het gebied van het stedelijk beleid zijn in dit verband cruciaal voor Brussel. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarin tal van instellingen van de Europese Unie gevestigd zijn, is dan ook verheugd zijn steentje bij te dragen tot deze proeftuin van de Europese integratie. Met behulp van de Benelux, een dynamische en proactieve organisatie, kan Brussel zijn troeven als multiculturele hoofdstad beslist versterken en optimaliseren."

Guy Vanhengel,

Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt en Externe Betrekkingen

Het vernieuwde Benelux-verdrag: een flexibel en pragmatisch kader

In een snel veranderende internationale en maatschappelijke context, kan er in een gezamenlijke onderneming alleen succes geboekt worden en daadkrachtig opgetreden worden, wanneer het werkkader flexibel en pragmatisch is.

Het nieuwe verdrag biedt ruimte voor een samenwerking die actief, dynamisch en soepel is.

“Een nieuw verdrag, een nieuwe dynamiek, versterkte samenwerking.”

Less is more

Het vernieuwde verdrag is een raamovereenkomst waarbij, in tegenstelling tot het oude verdrag, niet alles in detail is geregeld. Het telt slechts 40 artikelen in plaats van 100 vroeger. Er werd geschrapt in instellingen en commissies, en de opdracht en doelstellingen werden herzien, zodat de Benelux in prima conditie kan beginnen aan de actuele en toekomstige uitdagingen op haar pad. Zo worden de gemeenschappelijke visies in een vierjaarlijks werkprogramma vastgelegd, terwijl de gestage invulling ervan in jaarplannen wordt geborgd. Ten slotte kan worden aangestipt dat het verdrag deze keer is opgesteld voor onbepaalde duur.

2 Hoofddoelstellingen

Steunend op de ervaringen uit het verleden legt de Benelux de focus zeer duidelijk op 2 hoofddoelstellingen. Als voorloper en bezieler van talrijke Europese projecten wil zij de Benelux-samenwerking als proeftuin voor Europa voortzetten. De Benelux hoeft haar meerwaarde en expertise op dit vlak niet meer te bewijzen maar is van plan in deze context verder te blijven opereren. Verder wil de Benelux het terrein van de grensoverschrijdende samenwerking over haar eigen grenzen heen nog verder uitbreiden en zo haar burens laten profiteren van de lessen en “good practices” die de drie Benelux-landen samen hebben geleerd.

3 werkerterreinen

Deze doelstellingen krijgen vorm op 3 werkerterreinen: op het vlak van economie met het oog op de totstandbrenging van de interne markt en de economische unie. Op het gebied van duurzame ontwikkeling om de inbreng van de drie

landen te bestendigen. Ten slotte op het vlak van de samenwerking op gebied van justitie en binnenlandse zaken om ervoor te zorgen dat iedereen zich veiliger kan voelen.

Deze drie thema's omvatten een groot aantal beleidsterreinen en scheppen talrijke samenwerkingskansen. Er dient dan ook te worden geprioriteerd. Dit gebeurt op periodieke basis en in onderlinge overeenstemming tussen de drie landen, met de steun van het Secretariaat-Generaal van de Benelux, in het kader van de jaarplannen en de meerjarenprogramma's. Deze werkwijze staat borg voor een aanhoudende krachtdadige politieke aansturing, met de vinger aan de pols vanuit de drie landen.

Een nieuwe naam: Benelux Unie

Omdat de Benelux de samenwerking hiermee duidelijk uitbreidt naar andere gebieden dan de economie alleen, verandert de officiële naam van Benelux Economische Unie in Benelux Unie. Maar meer nog dan de naam krijgt met name de filosofie van de samenwerking een nieuwe dynamiek: een nieuw verdrag, een nieuwe dynamiek, versterkte samenwerking.

Externe relaties

Het verdrag voorziet uitdrukkelijk in de mogelijkheid voor de Benelux-landen om samen te werken met andere staten en deelstaten, zoals Noordrijn-Westfalen, en met regionale samenwerkingsverbanden, zoals de Baltische staten, de Noordse Raad en de Visegradlanden, alsook met andere internationale instellingen, waaronder de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

De Benelux-instellingen in een notendop

De werking van de Benelux wordt in goede banen geleid door 5 instellingen, bevolkt met enerzijds politici en anderzijds ambtenaren en magistraten, die allen op hun manier bijdragen aan de uitvoering van het verdrag.

In het vernieuwde verdrag is er gesnoeid in het aantal instellingen en commissies. De bedoeling is de zichtbaarheid, de werkmethoden en de flexibiliteit van de Benelux Unie te vergroten.

Het Comité van Ministers

Het Comité van Ministers geldt als het belangrijkste politieke beslisorgaan van de Benelux Unie. Dit Comité telt per land minstens één vertegenwoordiger op ministerieel niveau. De samenstelling kan veranderen naargelang de agenda.

De ministers bepalen de prioriteiten van de samenwerking in de Benelux, enerzijds in de (meer)jaarplannen, anderzijds met de begroting. Ten slotte stuurt dit Comité in belangrijke mate de Raad aan alsook het Secretariaat-Generaal. De vergaderingen van het Comité van Ministers worden bij toerbeurt voorgezeten door één van de drie landen voor 1 jaar. Momenteel is België voorzitter.

Het Benelux-Parlement

Het Parlement telt 49 parlementsleden en is raadgevend. De leden informeren en adviseren hun regeringen over alle Benelux-aangelegenheden. Het Parlement wisselt ook informatie uit met gelijkaardige assemblees of smeedt banden met (deel)staten die zich door de Benelux laten inspireren tot een samenwerkingsverband.

De Benelux-Raad

In de Benelux-Raad zetelen topambtenaren uit de bevoegde ministeries van de 3 partnerlanden. Ook hier verandert de samenstelling in functie van de agenda. Deze experts bereiden de ministerieel dossiers voor en voeren de besluiten uit. Zij kunnen hiervoor werkgroepen of commissies van onafhankelijke deskundigen instellen.

Het Benelux-Gerechtshof

Het Benelux-Gerechtshof is een internationaal rechtscollege van 9 rechters uit de 3 partnerlanden. De rechters doen bindende uitspraken over prejudiciële vragen gesteld door nationale rechters over Benelux-regelgeving. Bovendien kan het Hof de regeringen adviseren over de uitleg van die regelgeving en is het bevoegd voor Benelux-ambtenarenrechtspraak.

Het Secretariaat-Generaal van de Benelux

Het Secretariaat-Generaal is het centrum van de Benelux-samenwerking. Zijn taken behelzen o.a. de ondersteuning van het Comité van Ministers en de Raad. Het initieert, ondersteunt en bewaakt de samenwerking van de Benelux Unie op het vlak van economie, duurzaamheid en veiligheid. Het staat onder leiding van het College van de secretarissen-generaal en telt 55 personeelsleden. Zij werken met een budget van 7,7 miljoen euro per jaar.

“In het vernieuwde verdrag is er gesnoeid in het aantal instellingen en commissies. De bedoeling is de zichtbaarheid, de werkmethoden en de flexibiliteit van de Benelux Unie te vergroten.”

De Benelux Unie als ideale proeftuin voor de Europese Unie

"De Benelux is de voorloper van de Europese Unie. Dit bijzondere samenwerkingsverband tussen drie stichterstaten is vandaag nog steeds essentieel als bron van impuls en inspiratie. Een Unie van 27 en spoedig meer lidstaten functioneert mede dankzij goede verhoudingen tussen buurlanden en bondgenoten. Bovendien hebben België, Nederland en Luxemburg zowel gezamenlijk als afzonderlijk steeds de Europese instellingen gesteund en versterkt."

Herman Van Rompuy,
Voorzitter van de Europese Raad

De Benelux Unie is vandaag meer dan ooit het forum bij uitstek om praktische grensoverschrijdende problemen aan te pakken. Een greep uit het palmares leert dat het veel voordelen oplevert. Dit maakt van de Benelux de best denkbare spiegel voor Europa.

De Benelux Unie heeft tot doel een regio te worden zonder grenzen omdat dit zorgt voor meer welvaart, veiligheid en duurzaamheid. Het bundelen van krachten zorgt ook voor meer internationale slagkracht. De Benelux is daarom de ideale proeftuin om de Europese integratie te inspireren.

Best Practices inspireren anderen

De Benelux kleurt al lang niet meer binnen de lijntjes van de 3 partnerlanden. Het verdrag voorziet trouwens uitdrukkelijk in de mogelijkheid tot samenwerken met andere (deel)staten, al dan niet op eigen initiatief. Zo wordt er bijvoorbeeld samengewerkt met 9 Noordzeelanden rond hernieuwbare energie, pakt de Benelux verkeersveiligheid (ECR) aan met 11 andere Europese lidstaten en wordt er veel ervaring opgebouwd rond politiesamenwerking en fraudebestrijding tussen de drie partnerlanden.

Een krachtigere vuist naar de buitenwereld

De voordelen van deze Benelux-samenwerking zijn niet alleen voelbaar binnen de grenzen. Het geeft hen bovendien een belangrijker gewicht, een luidere stem en een krachtigere vuist binnen een grotere EU.

Een greep uit de lange lijst van resultaten

In 2011 haalde de Benelux Unie niet minder dan 75% van haar objectieven. Dit, terwijl er toch ambitieus 110 actiepunten vooropgesteld waren. De resul-

taten werden gehaald op de diverse actieterreinen zoals economie, denken we aan de eengemaakte energiemarkt, de Benelux-Almanak (gids met up-to-date grensoverschrijdende contacten) en consumentenbescherming bij onlineverkoop van concerttickets. Voor duurzame ontwikkeling was er de grensarbeidersbrochure, de conferentie over logistiek en de uitbreiding van het natuurpark De Zoom-Kalmthoutse Heide. Qua justitie was er de afspraak rond gezamenlijke inzet van verbindingsofficieren, gemeenschappelijke politieoefeningen en het opzetten van een gerichte info-uitwisseling voor fraude met zwendelvennootschappen en fictieve domiciliëringen. Voor innovatie was er de ondertekening van een akkoord rond het beheersbaar maken van intra-Europese migratie. Meer informatie vindt u op de website www.benelux.int.

Ook voor 2012 ligt er een strak plan ter tafel voor deze actieterreinen. Enkele prioriteiten: aanpak sociale fraude, samenwerking rond energie-efficiëntie in de steden, strijd voor meer cyberveiligheid, lancering Benelux-webportaal voor grensarbeid, waarborgen leveringszekerheid van energie,....

"Het bundelen van krachten zorgt ook voor meer internationale slagkracht. De Benelux is daarom de ideale proeftuin om de Europese integratie te inspireren."